

וממשיכה הגמרא לדון בדברי הברייתא:
נפל ליד דיין, לא יוציאו עולמית.

מאי שנא נפל ליד דיין, ממה שמצאו אדם ז-ב
אחר?

אמר רבא: הכי קאמר: ואדם אחר שמצא
שטר ש"נפל ליד דיין", והיכי דמי נפילה ליד
דיין, דכתב ביה הנפק [שהיה בו אישור בית
דין על החתימות], לא יוציאו עולמית.

וכך אמר התנא: לא מיבעיא לא כתב ביה
הנפק, שלא אישרו בית הדין את נכונות
החתימה, דאיכא למימר שמא הלוח כתב
את השטר כדי ללות בו, ולא לזה, ולכן דבר
פשוט הוא שלא יחזירנו למלוה.

אלא, אפילו כתב ביה הנפק, המקוים הוא,
ובודאי לזה, כי אין מקיימים את השטר אלא
לאחר ההלואה, בכל זאת, כאן, שנפל השטר
ומצאו אדם זה, לא יחזיר, דחיישינן
לפירעון. כי אם לא היה השטר פרוע,
מסתבר שהיה המלוה שומרו שלא יאבד
ממנו, ולכן יש לחוש שפרעו הלוח, ומיד
הלווה הוא נפל.

ורבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו, ולא
חיישינן לפירעון. היות שיש הוכחה נגדית,
שלא נפל השטר מהמלוה אלא מהלווה, כי
אין הלוח מחזיק את השטר לאחר שפרעו,

ואי לא מקיים המלוה ליה, לשטר, לא פליג,
לא זוכה המלוה במחצית החוב, אלא הלווה
נאמן לטעון פרוע הוא.

ומבאר הגמרא [ביאור מיוחד כאן,
כמבואר בהערה] מדוע לא זוכה המלוה
במחצית החוב למרות שהוא מחזיק במחצית
השטר בידו:

מאי טעמא? היות והשטר הזה, כל זמן שלא
קויים, חספא חרס בעלמא הוא.

מאן קא משוי ליה להאי שטרא לשטר הגון?
— לזה.

והלוח הא קאמר דפריעי! [והוא נאמן מדין
"הפה שאסר הוא הפה שהתיר", כמבואר
בהערה].

ורבי שמעון בן גמליאל סבר, מודה בשטר
שכתבו, אין צריך המלוה לקיימו, כי לדעתו,
אין נאמנות של הפה שאסר שיש לזה,
יכולה לגבור על כח השטר שיש למלוה, כי
ברגע שהתקיים השטר על ידי הלוח, יש לו
למלוה עדים על החוב הכתוב בו, ושום
נאמנות אינה יכולה לגבור על עדות עדים.

ולכן, כאן שניהם אחוזים בשטר, אף על גב
דלא מקיים ליה, יחלוקו.

דירא.

ואם כן, מדוע הוא נאמן כאן?

ומתוך כך אומר הבית הלוי, מובן היטב
מדוע הגמרא דוקא כאן, בשניים אדוקים בשטר,
מאריכה לבאר את טעם היותו נאמן יותר מכל
מקום. כי בכל מקום שהלווה טוען על שטר
שהוא פרוע יש לו מיגו שהיה יכול לטעון

מזויף, כי הסיכון שהוא נוטל על עצמו שווה
בשני הטענות. וזה עצמו סיבה להאמינו בטענת
פרוע. אבל כאן זה לא מיגו טוב, משום שירא
לטעון מזויף פן יפסיד הכל אם יבוא העדים,
ואילו אם יטען פרוע הוא יקבל חצי, אם יבוא
העדים ויקיימוהו. לכן הגמרא כאן מבאר
נאמנותו אפילו בלא מיגו, אלא משום שיש כאן

בברייתא השניה הם כן חוששים לפרעון!

ומשנין: הברייתא האחרונה של שטר כתובה, כולה רבי יוסי ולא נזכרת בה כלל שיטת רבנן, וחסורי מחסרא בה, והכי קתני:

אין הבעל מודה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה, לפי שחוששים לפרעון, וכמו שסובר רבי יוסי בברייתא הראשונה, לאחר שהפכנו את שיטתה.

במה דברים אמורים, שיש לחשוש לפרעון, כשנתארמלה או שנתגרשה, אבל עודה תחת בעלה, יחזיר לאשה, כיון שאין דרך לפרוע אז, ולכן לא חוששים אז לפרעון.

שרבי יוסי אמר: עודה תחת בעלה, יחזיר לאשה. נתארמלה או שנתגרשה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

ושיטת רבנן לא הוזכרה כלל בברייתא זאת, כך שאי אפשר להקשות סתירה מברייתא זאת על הקודמת.

רב פפא אמר: לעולם לא תיפוך את השיטות בברייתא הראשונה, ורבי יוסי אכן לא חושש לפרעון, ובכל זאת לא תהיה לכך סתירה מדברי רבי יוסי בברייתא האחרונה.

כי רבי יוסי, לדבריהם דרבנן קאמר להו:

לדידי, אפילו נתארמלה או נתגרשה, נמי לא חיישינן לפרעון, לפי שהאשה קורעת מיד את כתובתה משעה שנפרעה.

לדירכו, אודו לי מיהת בעודה תחת בעלה, דיחזיר לאשה, דלאו בת פירעון היא.

אלא מיד קורע אותו. וכאן, שנמצא השטר, מוכח שהוא בר תוקף, ולא נפרע, אלא נפל מהמלוה.

ותמהה הגמרא: ולא חייש רבי יוסי לפרעון?!

והתניא: מצא שטר כתובה בשוק, בזמן שהבעל מודה שעדיין לא פרע את כתובתה, יחזיר לאשה.

אין הבעל מודה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

רבי יוסי אמר: אם האשה עודה תחת בעלה, שעדיין לא התגרשה ולא התאלמנה, ולא חל חיוב פרעון הכתובה, יחזיר לאשה, כי אין דרכו של הבעל לפרוע לה את תשלום החוב של כתובתה לפני שנוצר חיוב הפרעון.

אך אם נתארמלה או נתגרשה, שהגיע מועד פרעון הכתובה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

ומוכח שרבי יוסי חושש לפרעון!

ומתרצת הגמרא: איפוך! הפוך את השיטות בברייתא הקודמת, וכך יש לשנות אותה:

נפל ליד דין, לא יוציאו עולמות, דברי רבי יוסי. היות וחוששים לפרעון.

וחכמים אמורים: הרי הוא בחזקתו. לפי שלא חוששים לפרעון.

אך תמהה הגמרא: אי הכי, ששנית בברייתא, שלדברי רבנן אין חוששים לפרעון, קשיא דרבנן אדרבנן, שלדבריך, בברייתא הראשונה הם אינם חוששים לפרעון, ואילו

ואמרו ליה רבנן: בכל זאת יש לנו לחוש לפרעון, כי אימור, צררי, מעות צרורות, אתפסה, התפיס בידיה כמשכון לגביית כתובתה, כדי שלא תטרח לגבותם מהיורשים.

ואילו רבינא אמר: לעולם איפוך קמייתא, ורבנן הם הסוברים שאין לחוש לפירעון.

ובכל זאת אין סתירה מדברי רבנן כאן החוששים לפרעון, היות וטעמא דרבנן הכא, הוא משום דחיישינן לשתי כתובות.

שלא מדובר כאן שטוען הבעל פרעתי את כתובתה, שעל כך הוא אינו נאמן כי אין לחוש לפרעון, אלא הוא טוען שאכן היא איבדה את כתובתה [כיון שהיא לא נפרעה], ולכן הוא כתב לה כתובה נוספת, ועתה נמצאה הכתובה הראשונה, ואם תקבל אותה האשה לידה היא תוכל לגבות ממנו תשלום של שתי כתובות, וכגון שתגבה פעם אחת מיורשיו, ואחר כך תוציא את השטר השני, ותחזור ותגבה מהם.

ורבי יוסי לשתי כתובות לא חייש.

ועתה באה הגמרא לדון בדברי רבי שמעון בן גמליאל בברייתא [בעמוד הקודם], שאם היו שנים אוחזים בשטר, יחלוקו.

אמר רבי אלעזר: "מחלוקת", אימתי הם חולקים ביניהם את הסכום הכתוב בשטר, בששניהם אדוקים בטופס ושניהם בתורף. (60)

אבל אחד אדוק בטופס, ואחד אדוק בתורף, זה נוטל טופס וזה נוטל תורף. ולקמן תבאר הגמרא את משמעות החלוקה הזאת מבחינת השיויי הכספי שיש לכל אחד מהם בשטר.

ורבי יוחנן אמר: לעולם חולקין,

ותמהה הגמרא על רבי יוחנן: וכי אפילו אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף אמר רבי יוחנן שמתחלקים ביניהם בשוה! ?

והתניא לעיל, שבשנים אוחזים בטלית באופן כזה, זה נוטל עד מקום שידו מגעת?

ומתרצת הגמרא: לא צריכא, דקאי תורף בי מצעי, באמצע השטר, ולכן מתחלקים בו בשוה.

ותמהה הגמרא: אי הכי, מאי למימרא?

ומתרצת הגמרא: לא צריכא, דמקרב התורף לגבי דחד מהם.

של הפה שאסר. וזהו הטעם של רבי. ולכן הגמרא כאן מאריכה לבאר את הטעם מדוע מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו כאן, בשונה בשאר מקומות בש"ס, שאפשר להסתפק בהם בטעם של מיגו בלבד.

60. בכל שטר יש שני חלקים, בחלק העליון, הנקרא "תורף", מלשון "גילוי", נמצאים עיקרי

הוא חספא בעלמא, ובלא הודאת הלוה, אפילו אם רק ישתוק, השטר הוא לא כלום. והשטר נהיה שטר רק על ידי טענת הלוה, במה שהוא טוען שהשטר נפרע, ולזה אמרינן: הפה שאסר ואמר שהשטר הוא שטר, הוא הפה שהתיר, שנאמן גם לומר שהשטר נפרע.

ולפי"ז יוצא, שהנאמנות של הפה שאסר היא לא מטעם מיגו, וגם כשאין מיגו יש לו נאמנות

מהו דתימא, אמר ליה: פלוג הכי! לרוחב השטר, ויהיה התורף ביד מי שקרוב אליו,

קא משמע לן דאמר ליה: מאי חזית דפלגת הכי, פלוג הכי! חלק את השטר לאורכו, ושנינו שותפים שוים בכל השטר.

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: לרבי אלעזר, דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף, למה ליה? איזה ערך יש לכל אחד מהם לבדו? וכי נייר לצור על פי צלוחיתו הוא צריך?!

אמר ליה: צריך הוא לדמי השטר.

דאמר הכי: שטרא דאית ביה זמן [המופיע בתורף] כמה שוי, ודלית ביה זמן כמה שוי [אך שאר הפרטים המופיעים בתורף, הם חוזרים ונכתבים בסוף הטופס].

והרי בשטרא דאית ביה זמן, גבי ממשעבדי. ואידך לא גבי ממשעבדי.

ולכן, יחייב ליה, נותן הזוכה בטופס לזוכה בתורף את היאך, הפרש השוויות דביני ביני, בין שטר שיש בו זמן לשטר שאין בו זמן, ואת שאר השוויות של השטר הם חולקים ביניהם.

והוסיף ואמר רב אחא: ו"יחלוקין" נמי, דאמרן, שאמר רבי שמעון בן גמליאל בשניים שהיו אדוקים יחד בשטר, לדמי, שחולקים ביניהם את שווי השטר להמכר בשוק, ולא את הסכום הכתוב בו.

דאי לא תימא הכי, אלא חולקים את הסכום

שבשטר עצמו, אם כן, לגבי שנים ארוזין בטלית, האם תאמר שהכי נמי דפלגי, שחולקים את הטלית עצמה, כמו שכאן חולקים את הסכום הכתוב בשטר עצמו?!?

והרי בטלית לא יתכן שיהיו חולקים כך, כי אם יחלקו את הטלית עצמה, הא אפשרה?

ודוחה הגמרא את הראיה מטלית: הא, לא קשיא. אלא אפשר לומר שחולקים את הטלית עצמה מבלי להפסידה, היות

דחזיא חצי טלית לקטנים.

א-ח

ומביאה הגמרא ראייה אחרת, מטלית: והא דאמר רבא "אם חיתה טלית מוזהבת, חולקין", האם תאמר שהכי נמי דפלגי לה? הא אפשרה?

הא לא קשיא, דחזיא חצי טלית מוזהבת לבני מלכים.

ומביאה הגמרא ראייה ממקרה אחר במשנה: והא דתנן "היו שנים רוכבין על גבי בהמה" וכו', [יחלוקין], האם הכי נמי דפלגי לה לבהמה עצמה?!? הא אפשרה?

בשלמא טהורה, ניתן לחלקה לאחר שישחטה, שאז היא חזיא לבשר.

אלא בהמה טמאה, האיך יחלקה, הא אפשרה?

אלא בהכרח כוונת המשנה היא חלוקה לדמי, הכא נמי בשטר חוב הכוונה בחלוקה היא לדמי, לערך השטר להמכר, ולא החוב

הנקרא "טופס", נמצאים שאר הלשונות הנהוגים לכתוב בשטר.

הפרטים שבשטר, כמו הסכום והתאריך, ושמות הלוה והמלוה, ואילו בחלק התחתון של השטר